

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ



"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника  
(професор з науково-педагогічної роботи)

*М. В. Афанасьєв*  
М. В. Афанасьєв

Митно-тарифне адміністрування та контроль  
робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань 07 Управління та адміністрування  
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування  
Освітній рівень другий (магістерський)  
Освітня програма Митний контроль

Вид дисципліни  
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова  
українська

Завідувач кафедри  
митної справи та оподаткування

В.Ф. Тищенко

Харків  
ХНЕУ ім. С. Кузнеця  
2018

**ЗАТВЕРДЖЕНО**  
на засіданні кафедри митної справи та оподаткування  
Протокол № 1 від 22.08.2018 р.

Розробник:  
Остапенко В.М., к.е.н., доц. кафедри митної справи та оподаткування

**Лист оновлення та перезатвердження  
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

## 1. Вступ

### **Анотація навчальної дисципліни:**

Глобалізаційні й інтеграційні тенденції світової економіки вимагають відповідних змін векторів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), зокрема зовнішньої торгівлі (ЗТ). Ефективною може вважатися така митно-тарифна політика держави, орієнтирами якої є, з одного боку, захист національного товаровиробника, а з іншого – забезпечення конкурентних позицій вітчизняної економіки на світовому ринку та динамічного розвитку ЗТ.

Особливої актуальності питання митно-тарифного адміністрування набувають у світлі запланованої на вересень 2014 р. імплементації торгової частини (політична частина підписана 21 березня 2014 р.; економічна – 27 червня 2014 р.) Угоди між Україною і ЄС. Економічною частиною Угоди передбачені економічна інтеграція України з ЄС і створення всеохоплюючої зони вільної торгівлі.

Необхідність забезпечення балансу між ефективним митним контролем та сприянням міжнародній торгівлі відзначається у багатьох міжнародних угодах (Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (Киотська конвенція) від 18.05.1973 р. [1], Рамкові стандарти безпеки та полегшення всесвітньої торгівлі ВМО від 01.06.2005 р. [2], Угода СОТ про спрощення процедур торгівлі від 07.12.2013 р. [3], Митний кодекс Європейського Союзу 2016 р. [4] тощо).

Митна політика є ефективним інструментом забезпечення перш за все економічних інтересів держави. Її завдання, характер, механізми й особливості провадження у значній мірі визначаються стратегічними цілями країни для побудови конкурентної національної економіки. Застосування різноманітних митних інструментів забезпечує захист національних інтересів держави.

Митно-тарифне адміністрування та контроль є однією з найважливіших ознак держави та необхідною умовою її існування, адже винятково за рахунок податків і зборів створюється більша частина грошових фондів, необхідних для функціонування держави. Тому одним із основних завдань податкової та митної політики повинно стати формування такої моделі правового впливу на відносини, які виникають у зв'язку із встановленням, нарахуванням і сплатою митних платежів, яка дозволила б збалансувати публічні та приватні інтереси різних учасників економічних відносин, забезпечуючи виконання органами публічної влади своїх законодавчо визначених функцій у найбільш ефективний і мінімально затратний спосіб, при мінімальних перевірках та виключенні порушень права приватної власності, що негативно впливає на розвиток економіки.

Відносини щодо встановлення, запровадження та адміністрування митних платежів, а також відносини, які мають місце у процесі здійснення митного контролю, оскарження актів фіскальних органів, дій їх посадових осіб та притягнення до відповідальності за вчинення митних правопорушень, є складовими правовідносин, які виникають на основі компетеційних норм. Сплата митних платежів є і буде соціальним обов'язком, який впливає з права приватної власності. Особливістю таких процесів, що мають примусовий характер через вилучення частини доходів, є протидія платників податків – суб'єктів ЗЕД, яка виражається в ухиленні від оподаткування, контрабанді та вчиненні інших правопорушень.

Вивчення навчальної дисципліни «Митно-тарифне адміністрування та контроль» обумовлене необхідністю формування у майбутніх фахівців системи знань з організації та функціонування митної системи на макрорівні як особливої форми суспільних відносин, підсистеми економічного базису, набуття практичних навичок у розбудові митної політики держави та дослідження теоретичних основ і практичної реалізації питань організації митної діяльності на мікрорівні як базової сфери зовнішньоекономічної діяльності країни.

**Мета навчальної дисципліни:** формування компетентностей з теорії митно-тарифного адміністрування та контролю, засвоєння закономірностей їх функціонування на макро- і мікрорівнях як теоретичної основи державної митної політики і розвитку митної системи.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**: вивчення сутності, функцій та ролі митної діяльності у ринковій економіці; закономірностей їх еволюційного розвитку; теоретичних аспектів здійснення митно-тарифного адміністрування та контролю; засад функціонування фінансової системи держави.

**Предметом** навчальної дисципліни є відносини щодо встановлення, запровадження та адміністрування митних платежів, а також відносини, які мають місце у процесі здійснення митного контролю, оскарження актів фіскальних органів, дій їх посадових осіб та притягнення до відповідальності за вчинення митних правопорушень.

Курс	<b>1М</b>	
Семестр	<b>1</b>	
Кількість кредитів ECTS	<b>5</b>	
Форма навчання	денна	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	<b>20</b>
	практичні	<b>20</b>
Самостійна робота	<b>110</b>	
Форма підсумкового контролю	<b>іспит</b>	

#### **Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:**

<b>Попередні дисципліни</b>	<b>Наступні дисципліни</b>
Податкова система	Митний пост-аудит
Фінанси підприємства	Експертиза товарів в митній справі
Зовнішньоекономічна діяльність	Митні режими
Податковий облік та звітність	
Податкова політика	

#### **2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:**

<b>Компетентності</b>	<b>Результати навчання</b>
Розуміти теоретичне та інституційне забезпечення митно-тарифного адміністрування та контролю	Знання теоретичного та інституційного забезпечення митно-тарифного адміністрування та контролю
Визначати митно-тарифні інструменти та оцінка митно-тарифного захисту	Знання митно-тарифних інструментів та оцінка митно-тарифного захисту та можливість їх використання на практиці
Оцінювати митну вартість товарів, країну їх походження, вартості митних платежів	Навички щодо методів оцінки митної вартості товарів, країну їх походження, вартості митних платежів
Формувати організаційну, класифікаційну та контрольню-перевірочну роботу митних органів щодо адміністрування митних платежів	Навички щодо формування організаційної, класифікаційної та контрольню-перевірочної роботи митних органів в сфері адміністрування митних платежів
Обґрунтовувати заходи з формування і реалізації державної митної політики	Навички щодо обґрунтовування заходів з формування і реалізації державної митної політики
Здійснювати контроль правильності визначення митної вартості та її декларування та адміністрування митних платежів	Навички щодо здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості та її декларування та адміністрування митних платежів

### **3. Програма навчальної дисципліни**

#### **Тема 1. Теоретичне та інституційне забезпечення митно-тарифного адміністрування та контролю**

Поняття «адміністрування» та «контроль» в митній сфері. Принципи митно-тарифного адміністрування та контролю. Інституційне забезпечення митного адміністрування та контролю.

#### **Тема 2. Митно-тарифні інструменти та оцінка митно-тарифного захисту**

Мито як інструмент митно-тарифного захисту економіки. Визначення номінального та фактичного (ефективного) рівня митно-тарифного захисту національних виробників. Загальна характеристика економічних ефектів в процесі використання митно-тарифних інструментів. Обґрунтування оптимального розміру мита.

#### **Тема 3. Організаційна та контрольсько-перевірочна робота митних органів щодо адміністрування митних платежів**

Реєстрація та облік суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Загальні засади контрольсько-перевірочної роботи митних органів щодо адміністрування митних платежів. Порядок проведення документальних виїзних перевірок митними органами. Порядок проведення документальних невиїзних перевірок митними органами. Особливості проведення зустрічних звірок митними органами. Особливості надання документів для проведення перевірок митними органами. Процедурні особливості оформлення результатів перевірок. Права і обов'язки посадових осіб митних органів та посадових осіб підприємства, що перевіряється, під час проведення перевірок.

#### **Тема 4. Митна вартість товарів та методи її визначення**

Економічний зміст митної вартості товарів. Нормативно-правове забезпечення митної вартості товарів. Методи визначення митної вартості товарів. Правила ІНКОТЕРМС та їх значення у формуванні митної вартості товарів.

#### **Тема 5. Особливості адміністрування основних митних платежів**

Законодавчі аспекти адміністрування митних платежів в Україні. Порядок сплати мита. Адміністрування акцизного податку у сфері ЗЕД. Податок на додану вартість та особливості його сплати при експортно-імпортних операціях.

#### **Тема 6. Практика адміністрування додаткових митних платежів**

Єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон. Плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них. Відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів. Особливості обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування. Особливості митного оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон громадянами.

#### **Тема 7. Контроль правильності визначення митної вартості та її декларування**

Порядок декларування митної вартості товарів. Особливості заповнення граф ДМВ. Документи, що підтверджують заявленню митної вартості. Контроль правильності визначення митної вартості товарів. Порядок коригування заявленої митної вартості.

#### **Тема 8. Контроль митних органів у сфері визначення країни походження товарів**

Необхідність та значення визначення країни походження товару в митному адмініструванні. Країна походження товару. Критерії достатньої переробки та обробки товарів. Документальне підтвердження країни походження товару. Порядок верифікації сертифікатів і декларацій про походження товару з України. Попереднє рішення про країну походження товару: порядок прийняття та відкликання.

#### **Тема 9. Організація класифікаційної роботи митних органів**

Міжнародні стандарти класифікації товарів. Гармонізована система опису та

кодування товарів та її застосування. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: структура та особливості побудови. Правила інтерпретації класифікації товарів за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності. Ведення митними органами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності. Класифікаційна робота митних органів. Порядок прийняття попередніх рішень про класифікацію товару.

#### **Тема 10. Ухилення від сплати митних платежів**

Девіантна поведінка суб'єктів ЗЕД та її особливості. Митна злочинність. Правова характеристика ухилення від сплати митних платежів. Відповідальність за ухилення від сплати митних платежів. Особливості протидії митній злочинності.

### **4. Порядок оцінювання результатів навчання**

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських, практичних і лабораторних занять та виконання індивідуальних завдань проводиться за такими критеріями:

розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання індивідуального та комплексного розрахункового завдання; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку,

самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

**Підсумковий контроль** знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Кожен екзаменаційний білет складається із 5 практичних ситуацій (два стереотипних, два діагностичних та одне евристичне завдання), які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

#### Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модуля		Лекційні заняття	Практичні заняття	Презентація	Письмова контрольна робота	Усього
Тема 1 Теоретичне та інституційне забезпечення митно-тарифного адміністрування та контролю	1 тиждень	1	1			2
Тема 2 Митно-тарифні інструменти та оцінка митно-тарифного захисту	2 тиждень	1	1			2
Тема 3 Організаційна та контрольна-перевірочна робота митних органів щодо адміністрування митних платежів	3 тиждень	1	1		6	8
Тема 4 Митна вартість товарів та методи її визначення	4 тиждень	1	1		6	8
Тема 5 Особливості адміністрування основних митних платежів	5 тиждень	1	1	10		12

Тема 6 Практика адміністрування додаткових митних платежів	6 тиждень	1	1		6	8
Тема 7 Контроль правильності визначення митної вартості та її декларування	7 тиждень	1	1			2
Тема 8 Контроль митних органів у сфері визначення країни походження товарів	8 тиждень	1	1		6	8
Тема 9 Організація класифікаційної роботи митних органів	9 тиждень	1	1		6	8
Тема 10 Ухилення від сплати митних платежів	10 тиждень	1	1			2
Іспит						40
Усього		10	10	10	30	100

### Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

### 5. Рекомендована література

#### Основна

1. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія / І. Г. Бережнюк. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
2. Гребельник О. П. Митна справа: підр. / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 472 с.
3. Дубініна А. Митна справа: Підручник. / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 320 с
4. Дудчак В. І. Митна справа: навчальний посібник / В. І. Дудчак, О. В. Мартинюк. – 2002. – 310 с.
5. Класифікація товарів – інструмент регулювання зовнішньо-економічної діяльності: Навчальний посібник / за заг. ред. Макаренка А. В. – Хмельницький: ІНТРАДА, 2009. – 240 с.
6. Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.

#### Додаткова

7. Борисенко О. П. Особливості застосування митно-тарифних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. П. Борисенко //



Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – № 4(11). – С. 41–49.

8. Войтов С. Г. Класифікація товарів як інструмент митно-тарифного регулювання: аспект визначення і контролю / С. Г. Войтов // Актуальні проблеми економіки. – № 9(147). – 2013. – С. 42–48.

9. Дьяченко О. В. Економічна природа митного тарифу та його функції / О. В. Зубко О. В. Дьяченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип. 1(1). – С. 176–182.

10. Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура / Є. В. Додін // Митна справа. – № 3. – 2010. – С. 17–29.

11. Кордзая Н. Р. Особливості сертифікації походження товарів та послуг в Україні / Н. Р. Кордзая // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій – 2015. – вип. 46, Т. 1.– С. 277–281.

12. Короп О. В. Сутність та призначення митного контролю після пропуску товарів через митний кордон / О. В. Короп // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 12. – С. 132–138.

13. Формування системи митного аудиту в Україні: монографія; за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – 208 с.

14. Харкавий М. О. Пріоритети пост-митного аудиту як форми митного контролю / М. О. Харкавий // Інвестиції: практика та досвід – № 19. – 2014. – С 82–86.

15. Філатов В. В. Напрямки сучасної митної політики України / В. В. Філатов // Митна справа. – 2009. – № 4(64). – С. 25–26.

#### Інформаційні ресурси в Інтернеті

16. Закон України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» від 04.11.1999, № 1212-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1212-14>.

17. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998, № 332-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332-14>.

18. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998, № 330-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/330-14>.

19. Закон України «Про Митний тариф України» від 19.09.2013 р., № 584-VII (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/page9>.

20. Митний кодекс України від 13.03.2012, № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru>.